

JANUAR - FEBRUAR 2008

letnik 4

PRIMORSKI ŠTUDENTSKI UNIVERZITETNI ČASOPIS

FEEL HEADACHE

I FEEL KAOS

I FEEL SPIRITS

I FEEL POOR

I FEEL NAIVE

I FEEL CENSURED

I FEEL FAILED

I FEEL LOST

I FEEL NOTHING

I FEEL WILD

I FEEL SKIFO

I FEEL SMALL

I FEEL PANIC

I FEEL ???

I FEEL SOMETHING

Intervju – Mojca Kucler Dolinar

Kažinova akcija
Schengen ali EU brez meja

Miha JESENŠEK,
podiplomski študent novih medijev
in modernih kitajskih študij
St. Antony's College
Univerza v Oxfordu

E-vlada

Vlada je že nekaj časa tudi e. Začela je predstavitevno, portalsko, celo servisno (e-dohodnina, e-prometno dovoljenje ... oziroma, z eno besedo, e-uprava), v e-volitve pa si (še) ne upa. Pohvale za e-preskok, a hkrati graje za nerazumevanje koncepta 2.0! Pretok informacij je v večini primerov še vedno enostranski, od oddajnika (država, vlada, politika) do sprejemnika (državljan, občan, volivec), in upravljavsko-posvetovalen.

Teorija pozna tri načine e-interakcije med vlado in državljani: menedžerskega, konzultativnega in participatornega (če slovenim: upravljavskega, posvetovalnega, sodelovalnega). Pri prvem gre predvsem le za iskanje novih, hitrejših in cenejših poti za dostavo vladnih informacij do državljanov. Le-ta poteka z novimi mediji, pri čemer državljan postane stranka, vlada pa podjetje, ki strankam streže. Problem upravljavskega pristopa je v njegovi nesposobnosti preseči *top down* idejo komunikacije in državljana obravnavati kot enakovrednega sogovornika, ki lahko tudi prispeva in oblikuje, ne zgolj sprejema. Večji del našega e-političnega prostora je žal na tej stopnji, logika pa je tipično vezana na dostavo izoblikovane storitve in reklamiranje dosežkov. Razvojno sledi posvetovalna faza, v kateri se vlada začne odzivati na elektronsko izražene interese družbe, kar končno vodi v sodelovalen način povezav med državljani in državo. Vlada opusti svojo regulatorno vlogo in postane zaščitnik svobodnega govora in pravice do izražanja. Civilna družba obstaja neodvisno od države in je s slednjo povezana elektronsko. Organizacije in interesne skupine v *cyberspacu* spontano komunicirajo in v sodelovanju oblikujejo informacije, s katerimi vplivajo na vlado. Odnosi med državljani, mediji in vlado so nehegemonski. Odprt dostop do informacij, najvišja možna stopnja sodelovanja je z obstoječo tehnologijo mogoče. Web 2.0 dejansko omogoča uporabno izmenjavo informacij v realnem času in nudi možnosti za dvostransko komuniciranje ter participatorno oblikovanje politik. Japonec Yoneji Masuda je sodelovalen način vladanja napovedal že pred skoraj 30 leti, kot pogoj zanj pa navedel razvoj elektronske družbe. Je, tako kot denimo že Platon, utopist. A košček njegovih idej o idealni e-družbi se je vendarle že prelevil v prakso. Odprtokodne skupnosti so živa manifestacija uspešnega sodelovalnega pristopa k organizaciji e-družbe, ki bi jih veljalo kopirati tudi v svetu politike. Volitve so blizu, nastavki se kažejo. Videli bomo, kdo bo naredil naslednji korak.

Miha Jesenšek redno objavlja na www.miha.jesensek.si

4 Napovednik

7 Kažinova akcija

13 Bela čista desetka 2008

16 O-glasna deska

17 Couchsurfing

19 Mailing masturbacija

20 Študenti zdravstvene
in babiške nege

21 Prisegam, da lažem

22 Komentar

23 Spor(t)na centrifuga

24 Brez slabe vesti

25 Turistica pleše!

26 Fotojota

28 Faca meseca – Sabina Žigon

29 Zapravljam, torej sem

30 Aduti iskalcev

prve zaposlitve

31 Intervju –

Mojca Kucler Dolinar

35 Pismo iz tujine

36 Obalna krčma –

Čas za izmenjave!

38 Kolumna –

Matija Stepišnik

39 Kolumna –

Nataša Kramberger

40 Kolumna –

Jessica Carrière-Garwood

41 Kolumna –

Sara Cano Fernández

42 Potopis – Kanada

46 Samoumetnost

47 Običji

48 Preberi

49 Poslušaj

50 Pogledj

51 Kažin meseca

Varno brskanje po spletu

BESEDILO × MATJAZ KLJUN, matjaz.kljun@upr.si

ZAKAJ BI SPLOH SKRBELI ZA VARNOST PRI BRSKANJU PO SPLETU? VEČINI NAM NI RAVNO LJUBO, DA KDO SLEDI NAŠIM DEJAVNOSTIM. SI PREDSTAVLJATE NEKOGA, KI BI NAM SLEDIL VES DAN IN SI ZAPISOVAL NAŠA DEJANJA, KOLIKO ČASA SMO PORABILI ZA KAKŠNO IZMED NJIH, KOGA VSE SMO SREČALI IN PODOBNO? ČE BI TO VEDELI, NAM VERJETNO NE BI BILO VSEENO. KAJ PA, ČE NAS SREČA NEKDO, KI TRDI, DA JE AGENT ZAVAROVALNICE, PRI KATERI SMO ZAVAROVANI, IN DA MORAMO POPRAVITI SVOJE PODATKE? POD NOS NAM POMOLI NEKI OBRAZEC IN MI GA MIRNO IZPOLNIMO. VERJETNO NE.

Pa vendar se nam to dogaja vsak dan na spletu. Na spletnih straneh puščamo podatke o naših navadah, kaj iščemo, kaj kupujemo, kaj nas zanima. Uraden izraz za to je profiliranje uporabnika in glede na naše dejavnosti vedo spletne strani ponuditi izdelke ali storitve, ki bi nam verjetno bile zanimive. Ali si tega želimo? Morda da, morda pa ne. A kako to preprečiti?

Primer obiska lažne spletne strani

Za primer bomo vzeli brskalnik Firefox, ki ga najdemo tudi v Šoupek (http://soupek.soup.si). Firefox je brskalnik, ki je imel v času svojega nastanka kar nekaj prednosti (in dobro propagando) pred takrat najpogosteje uporabljanim brskalnikom, kar mu je omogočilo preboj in pridobitev zavidljivega deleža uporabnikov. Ali je boljši, najboljši ali malo slabši, nas niti ne zanima. Kar je pomembno, je, da je precej varen. Zanj pa obstaja veliko razširitev, ki nam lahko pomagajo naše spletno brskanje narediti še varnejše.

Poglejmo si prvo razširitev, ki nam pomaga na spletnih straneh puščati lažne informacije, za katerimi skrijemo naše resnično početje. Imenuje se TrackMeNot (<https://addons.mozilla.org/en-US/firefox/addon/3173>). Tako spletne strani o nas ne vedo ničesar več in mi lahko mirno nakupujemo po svoji vesti. Kot bi se v trgovini prodajalcu zahvalili in mu razložili, da bi samo malo brskali po izdelkih in kupili, kar se nam zahoče. Če pa bomo potrebovali njegovo pomoč, ga bomo že našli.

Phising ali lažno predstavljanje

Druga in zelo velika grožnja so strani, ki so sicer lažne, predstavljajo pa se kot legitime in od nas hočejo podatke, ki jih sicer navadno ne bi dali tujcu. Enako kot že omenjeni lažni agent. Po angleško se temu pravi phising – lažno predstavljanje. Predstavljajte si, da imamo račun pri (izmišljeni) banki ABC. Od njih (oziroma od nekoga, ki se predstavlja kot oni, kar je izredno preprosto) dobimo elektronsko

sporočilo, da moramo na spletni strani spremeniti nekaj podatkov zaradi večje varnosti. K sporočilu dodajo še spletno povezavo, ki je videti resnična. S klikom nanjo se nam odpre stran, enaka spletni strani naše banke. Le da to ni, kar se da ponavadi videti v naslovni vrstici. Spletna naslova se razlikujeta za črko ali dve in tega niti ne opazimo. Mimogrede vnesemo naše uporabniško ime in geslo in ... zgodi se, da imamo naslednji dan izpraznjen račun. Kar pa ni dobro.

Na srečo je večina današnjih brskalnikov že opremljenih s t. i. orodji za preprečevanje lažne predstavitve (obiščite spletno stran <http://www.mozilla.com/firefox/its-a-trap.html>). Če želimo še večjo varnost, lahko uporabimo razširitev Petname Tool (<https://addons.mozilla.org/en-US/firefox/addon/957>). Ideja je preprosta. Na spletnih straneh, ki jih obiskujemo in na katerih puščamo naše podatke, pustimo naš komentar (poleg vrstice z naslovom). Na lažnih spletnih straneh tega komentara ne bo. In tako bomo vedeli, da je s spletno stranjo nekaj hudo narobe.

Kako pa lahko nekdo ve, da smo ravno mi komitent banke ABC? Preprosto. Z obiskom normalne spletne strani lahko lastnik strani izve, katere spletne strani smo obiskali. Večina spletnih brskalnikov z zgodovino obiskov omogoča hitrejšo brskanje po spletu. Z določenimi tehnikami (<https://www.indiana.edu/~phishing/browser-recon/>) pri pisanju spletnih strani pa lahko zlonamerne oči vidijo, kaj smo v preteklosti obiskali.

To lahko rešimo z brisanjem zgodovine. A s tem, kot omenjeno, upočasnimo brskanje. V pomoč nam je razširitev SafeHistory (<https://addons.mozilla.org/en-US/firefox/addon/1502>), ki zgodovino obiskov skriva. Prikaže, da smo obiskali določeno stran le v okviru izvorne strani in ne na vseh mogočih straneh, med katerimi so lahko tudi zgoraj omenjene strani z zlonamerno kodo.

S katerimi razširitvami se lahko zavarujemo?

Eden od načinov pošiljanja naših podatkov napačnim očem je tudi škodljiva programska oprema (malware in spyware), ki jo lahko

nevede namestimo tudi prek brskalnika. Večina spletnih strani namreč vsebuje dele JavaScript jezika, ki naredijo spletne strani bolj dinamične in povečajo možnost interakcije. Lahko pa nam tudi namestijo programe, kot so na primer Neosploit. Razširitev NoScript (<https://addons.mozilla.org/en-US/firefox/addon/722>) omogoča omejevanje izvajanja JavaScript kode le na strani, ki jim zaupamo. Nekatere izmed teh brez omogočene JavaScript sploh ne delujejo.

Z omenjenimi razširitvami se lahko preprosto zavarujemo. Razširitev namenjenih varnosti pa je precej več in so namenjene različnim področjem in namenom. TabRenames nam omogoča brisanje naslovov zavirkov spletnih strani, da nam nekdo za hrbtom ne more videti, katere spletne strani obiskujemo. Temporary inbox nam omogočajo uporabo trenutnih elektronskih naslovov za prijavo na različnih spletnih straneh, kjer ne želimo pustiti našega osebnega elektronskega naslova. Adblock onemogoča prikazovanje nadležnih reklam, kar sicer ni ravno varnostna luknja, a nam vsekoli skuša preusmeriti nit brskanja. FormFox nam omogoča predogled strani, kamor prek obrazcev pošiljamo podatke, in še bi se lahko našlo. Več dodatkov dela tudi enako delo in eni so popularni bolj, drugi manj. Lahko se sami sprehodimo po spletni strani razširitev (<https://addons.mozilla.org>) in se nato odločimo, kaj nam odgovarja. Razvrščamo lahko po popularnosti, ocenah, starosti in drugih kriterijih, ki omogočajo lažjo izbiro.

Varni smo na spletu le toliko, kolikor sami poskrbimo za svojo varnost. Malo se sicer lahko zanašamo na programe. A preveč se le ni dobro. Če vstavimo bančno kartico v bankomat, na katerega sta nameščena čitalec kartic in kamera, ki sledi našim gibom na tipkovnici, smo lahko ob denar. Torej je treba bankomat prej preleteti z očmi in ugotoviti, ali se na njem nahaja kaj sumljivega. Enako lahko to počnemo na spletu. Le malo izobraževanja in velika mera razuma je potrebna. Pa varno brskanje!

Turistica pleše!

V spodnji avli Visoke šole za Turizem v Portorožu je 15. januarja skupina študentov 3. letnika v sklopu vaj pri predmetu Management prireditev pripravila glasbeno-plesni šov Turistica pleše.

Čemu Turistica pleše?

Glavna pobudnica je bila Simona. Vse se je začelo z brainstormingom in šele po več vajah so se dokončno odločili, da bodo stvar izvedli. Hkrati pa so še poživili zadnje dni v šolskih klopeh, saj so v zadnjem letniku in jih čaka le še praksa. Prireditev je organizirala celotna skupina, torej 16 študentov. Poleg te skupine so še dodatne štiri, tako da lahko v kratkem pričakujemo še podobnih dogodkov. »Potrebovali smo slab mesec, ampak je vse steklo dokaj hitro, prav tako nam ni bilo treba iskati sponzorjev, saj nam je na pomoč priskočil DOŠT, Društvo obalnih študentov Turistice, ki nas je finančno podprl in tako omogočil pogostitev s hrano in pijačo ob koncu prireditve. Kar zadeva samo prireditev, smo si najprej med seboj razdelili naloge, preučili vse mogoče scenarije, naredili plan B za vsak primer, na koncu pa smo bili navdušeni, saj je vse teklo kot namazano. Nad nami pa je skozi celoten planing bdela mentorica Marijana Sikošek,« nam je povedala Maša Franc, ena izmed organizatorjev prireditve. Prireditev pa ni bila namenjena izključno študentom Turistice, saj so bili vabljeni tudi študentje Fakultete za pomorstvo in promet, vsi iz študentskega doma Korotan in tudi profesorji.

Kaj ste zamudili

Plesno glasbeni šov Turistica pleše je trajal slabo uro, vodila sta ga Aljoša in Maša, ki sta skupaj sestavila zabaven govor, popestrila pa sta ga z dobro improvizacijo. Ostali pa so si delili še druge vloge; eden je poskrbel za glasbo, drugi za okrasitev avle, tretji za pogostitev ... »Kar zadeva plesni program, salso je vodila Meta, orientalski ples pa Lea, se je to, da so imele nekatere punce v skupini plesne izkušnje že od prej, izkazalo za zelo priročno,« pravi Maša. Udeležencev prireditve je bilo približno 50, kakšen več ali manj. Prireditev je bila zelo uspešna, saj so organizatorji prejeli veliko pohval.

Program je predvideval skupno petje in ples. Na prireditvi so se obiskovalci lahko naučili prvih korakov salse in orientalskega plesa – pri tem pa sta se opogumili dve študentki in profesorici. Sledilo je še tekmovanje v plesanju shimishimija (osnovni korak orientalskega plesa), na koncu pa so bile nagrajene vse udeleženke. Zelo dober je bil tudi nastop Britney Spears, ki je s svojim glasom, vročimi plesnimi gibi, soplesalcema in plesalkama povsem navdušila občinstvo.

Zanimala nas je tudi finančna stran prireditve. »Naša prireditev v primerjavi z drugimi, ki se bodo še izvajale, cenovno ni bila tako visoka. Stroški so bili minimalni, v celoti pa je prigrizek, pijačo, okraske in nagrade financiralo Društvo obalnih študentov Turistice,« še dodaja Maša.

Na koncu smo še izvedeli, da dogodek organizatorjem sploh ne bo prinesel dobre ocene, saj se prireditev ne bo ocenila v sklopu vaj, vendar pravijo, da jim je dovolj že pohvala mentorice za uspešno izpeljavo celotne zadeve. Vsekakor pa lahko pričakujemo, da se bodo podobni dogodki v organizaciji naslednjih generacij še zgodili.